

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

Дипломна робота

магістра

з теми: **«МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ТВОРЧИХ УМІНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З
ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ»**

Виконала: студентка
групи KorLs1-M20z
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Коцемир Віталіна Володимирівна

Керівник:
Руденко Л.М.,
доктор психологічних наук,
професор

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1. Поняття «творчих умінь» в науково-дослідній літературі.....	6
1.2. Театрально-мовленнєва діяльність старших дошкільників з порушеннями мовлення.....	13
1.3. Педагогічні умови формування творчих умінь старших дошкільників з порушеннями мовлення засобами мовленнєвої діяльності.....	20
Висновки з розділу 1.....	25
РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	27
2.1. Виявлення стану творчих умінь старших дошкільників.....	27
2.2. Методика формування творчих умінь дошкільників з порушеннями мовлення засобами театрально-мовленнєвої діяльності.....	31
2.3. Аналіз результатів дослідження.....	46
Висновки з розділу 2.....	47
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Постійне збільшення розумового навантаження дошкільників змушує задуматися над тим, як підтримувати пізнавальний інтерес у дітей до досліджуваного матеріалу, а також домогтися підвищення якості знань у процесі навчання. Події останніх років поставили перед педагогами складну задачу: сформувати людину, здатну пристосуватися до нового життя, вижити в умовах ринкової економіки. У зв'язку з цим ведуться пошуки нових ефективних методів і засобів навчання, щоб активізували діяльність дошкільників з порушеннями мовлення, стимулювали б їх до самостійного придбання знань і заодно зблизили б їх з майбутнім реальним життям, дали би можливість використовувати придбання знань на практиці.

Проблемі творчого розвитку дітей присвячені роботи Ю.О. Грибова, Т.М. Давиденко, Б.І. Коротяєва, А.О. Лука, Б.П. Нікітіна, Б.Г. Яновського, в котрих акцентується увага на таких аспектах проблеми, як визначення засобів підвищення продуктивності творчої діяльності дітей та організації їх спільної творчої діяльності. В роботах інших вітчизняних психологів та педагогів Г.О. Балла, М.І. Махмутова, Т.І. Шамової розглядаються питання організації творчої діяльності дітей за допомогою створення проблемних ситуацій. Автори відмічають недостатню теоретичну розробленість проблеми організації творчої діяльності дітей.

Без мовленнєвого спілкування неможливий повноцінний розвиток дитини. Тому завдання розвитку мовлення, навчання рідної мови постає як одне з провідних у всебічному розвитку дошкільника з порушеннями мовлення. Засвоєння дітьми рідної мови охоплює формування практичних мовленнєвих навичок, удосконалення комунікативних форм і функцій мовної діяльності. Проблема театральнo-мовленнєвої діяльності є досить різноплановою й розглядалася науковцями у різних аспектах: лінгводидактичному (Богуш А., Водолага Н., Гавриш Н., Чемортан С.), педагогічному (Зимня І., Карпинська Н., Славина Л.), психологічному (Виготський Л., Гальперин П., Давидов В., Ельконін Д., Запорожець О.), філософському (Каган М.).

Водночас у практиці роботи дошкільних закладів освіти недостатньо повно використовується величезний потенціал театральнo-ігрової діяльності, яка

переважно зводиться до підготовки та показу вистав, під час яких діти репродуктивно відтворюють заздалегідь заучені репліки.

Сучасну ситуацію в теорії та практиці можна охарактеризувати такими суперечностями між: потребами суспільства в творчо активних людях, здатних систематично, послідовно і якісно вирішувати проблеми, та недостатністю розроблених педагогічних засобів та умов, що підвищують ефективність процесу організації творчої діяльності особистості.

Останнім часом у дидактичних роботах усе більше уваги приділяється творчому розвитку старших дошкільників. З огляду на це, темою нашого дослідження ми обрали: «Мовленнєва діяльність як засіб формування творчих умінь старших дошкільників з порушеннями мовлення».

Мета нашого дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театральнo-мовленнєвої діяльності .

Завдання дослідження:

- вивчити стан досліджуваної проблеми в науковій літературі і практиці ЗДО;

- охарактеризувати мовленнєву діяльність старших дошкільників з порушеннями мовлення;

- виявити педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування творчих умінь у старших дошкільників з порушеннями мовлення засобами театральнo-мовленнєвої діяльності;

- розробити систему творчих завдань для старших дошкільників з порушеннями мовлення.

В основу дослідження було покладене **припущення** про те, що підвищення сформованості творчих умінь у старших дошкільників засобом театральнo-мовленнєвої діяльності можна підвищити, якщо дотримуватись наступних педагогічних умов: створення атмосфери співтворчості і співробітництва; занурення дітей в активну образотворчo-мовленнєву діяльність; організація театралізованої діяльності дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – творчі уміння дошкільників з порушеннями мовлення.

Предмет дослідження – формування творчих умінь у старших дошкільників з порушеннями мовлення засобами театральнo-мовленнєвої діяльності.

Методи педагогічного дослідження:

– *теоретичні* (порівняння, моделювання, узагальнення) для з'ясування сучасного стану теорії і практики досліджуваної проблеми, врахування вітчизняного та зарубіжного досвіду;

– *педагогічний експеримент* (констатувальний і формувальний етапи) здійснювався з метою перевірки ефективності педагогічних умов і методики формування творчих умінь у старших дошкільників з порушеннями мовлення засобом театральнo-мовленнєвої діяльності;

– *методи математичної статистики* використані для опрацювання експериментальних даних і встановлення кількісних залежностей між явищами та процесами.

Практичне значення магістерської роботи полягає у тому, що розроблена нами система формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театральнo-мовленнєвої діяльності може бути використана вихователями, логопедами, студентами-практикантами для формування творчих умінь дошкільників з порушеннями мовлення.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження оприлюднювалися на студентській науково-практичній конференції Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та узагальнені у публікації: Театралізована гра як засіб формування комунікативних навичок дошкільників з порушеннями мовлення / Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології / за ред. Н.С. Гаврилової. – Вип. 14. – Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. – С. 112-117.

Експериментальна база дослідження: Хмельницький заклад дошкільної освіти № 29 "Ранкова зірка".

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 61 сторінка.

ВИСНОВКИ

Встановлено, що театралізована діяльність - це ефективний метод розвитку мови, комунікативних навичок, емоційно-вольової сфери дітей старшого дошкільного віку.

Визначено, що творчі здібності – це здатність людини до усвідомленого самостійного нестандартного вирішення певних проблем, завдань. Під поняттям «творчі вміння» ми розуміємо креативні дії, які гармонізують середовище, виявляються в творчій діяльності й відображають спроможність, прагнення та готовність особистості до нестандартного вирішення стандартних завдань, результатом яких є новий або покращений продукт. Творчі вміння з одного боку ми розглядаємо як властивість особистості, яка характеризує його здатність до пошуково-перетворюючої діяльності в освітньому процесі дошкільного закладу, а з іншого, як його здатність здобувати нові знання, вміння та навички, що сприяють розвитку і саморозвитку старшого дошкільника.

Встановлено, що мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку містить різні види говоріння та слухання, під час якої утворюються мовленнєві вміння та навички. Театрально-мовленнєва діяльність – засіб розвитку гарного, образного, літературного мовлення й створення нового продукту на основі власних міркувань, поглядів. Визначено критерії сформованості творчих умінь: мотиваційний, орієнтаційний, творчий, оцінювальний.

Визначено показники творчих умінь старших дошкільників: легкість – показник, що відтворює здатність до створення значної кількості асоціацій та образів. Вимірюється кількістю результатів. Гнучкість – віддзеркалює здатність людини висувати різноманітні ідеї, переходити від одного аспекту проблеми до інших, використовувати різноманітні стратегії. Оригінальність – характеризує здатність до висування ідей, відмінних від очевидних, нормативних. Вимірюється кількістю неординарних та неповторних відповідей, ідей, образів. Розробленість (старанність, деталізація образів) – фіксує здатність до винахідливості, конструктивній діяльності. Вимірюється кількістю основних та

другорядних деталей при розробці основної ідеї.

Розроблена система формування творчих умінь, вона є розгорнутим в часі педагогічним процесом, що включає всі компоненти взаємодії вихователя та дитини з соціальним простором, які зорієнтовані на пізнавально-творчий розвиток особистості. Система побудована за допомогою запропонованих педагогічних умов (створення атмосфери співтворчості і співробітництва; занурення дітей в активну образотворчому мовленнєву діяльність; організація театралізованої діяльності дітей дошкільного віку), з урахуванням психолого-педагогічних особливостей дітей дошкільного віку. Впроваджено методіку формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театральномовленнєвої діяльності: *перший етап* (початково-мовленнєвий) передбачає формування мовленнєвих вмінь і навичок дітей через використання різних видів мовленнєвих вправ, пальчикових ігор, імітаційних вправ, ігор-медитацій, дидактичних ігор, артикуляційних та голосових вправ, вправ на розвиток комунікативного мовлення, рухливих ігор на закріплення граматичних категорій, ігор з музичним супроводом; *Другий етап* (продуктивно-діяльнісний) включає в себе: читання художніх творів; вивчення текстів; робота з іграшками, ляльками; різні способи роботи пальчиків; виготовлення атрибутів та декорацій; розподіл сценічних ролей; третій етап (сценічно-театральний) передбачає показ: вистав, ігор – драматизацій, п'єс, інсценівок.

Виокремлено чотири рівня розвитку творчих умінь старших дошкільників: високий, середній, низький і дуже низький. Показники рівня володіння творчими вміннями до та після експерименту в групі «Капітошка», показав: низький рівень до експерименту складав 43.75% дошкільників, після експерименту показник зменшився майже на 40%, а саме складає 6.25%. В контрольній групі «Барвінок» показники істотно не змінилися.

Діти значно впевнено стали вести себе в ході постановок, вміють чекати свого виходу, уважно стежать за ходом вистави. У дітей підвищилася самооцінка (навіть самі неактивні діти розкриваються,

відчувають свою значущість у колективній театралізованій діяльності, стають сміливішими, емоційніше). Підвищився інтерес дітей казок та інших творів художньої літератури, діти із задоволенням відображають в образотворчій діяльності епізоди постановок, образи героїв.

*Подальша робота по даному напрямку:*Продовжувати всебічно розвивати дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності, розширюючи тематику ігор-театралізацій, театралізованих вистав, розробляючи планування і конспекти, підбираючи і розширюючи діагностичний інструментарій, атрибути, створюючи костюми для постановок;

Продовжувати створювати в освітньому просторі ЗДО умови, що сприяють розвитку мовлення за допомогою театралізованої діяльності з самого раннього віку, використовуючи зацікавленість і потенціал педагогів, батьків, дітей (адже грамотна профілактика проблем в мовному, комунікативному, емоційно-вольовому розвитку дошкільників допоможе знизити відсоток дітей з даними порушеннями в розвитку).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акулов О. Театрализованные игры / О. Акулов // Дошкольное воспитание. – 2005. – № 4.
2. Аматыєва О.П. Театрально-ігрова діяльність як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку / О.П. Аматыєва, Л.М. Макарова. – К.: Освіта, 1994. - 146 с.
3. Артемова В. Театрализованные игры дошкольников / В. Артемова. – Москва: «Просвещение», 1991.
4. Артемова Л.В. Театр і гра / Л.В. Артемова. – К., 2002. – 148 с.
5. Артемова Л.В. Театрализованные игры дошкольников: Книга для воспитателя детского сада. — М.: Просвещение, 1991. — 127 с.
6. Базовий компонент дошкільної освіти України: наук. кер. А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук. ; авт.. кол.: Богуш А.М., Беленська Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долина О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Пироженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К., 2012. – 26с.
7. Балацька Л. К. Уява в житті дитини / Л. К. Балацька. – К.: Знання, 1974. – 46 с.
8. Барб-Галль Ф. Как говорить с детьми об искусстве / Франсуаза Барб-Галль. - Издательство: Арка, 2012. – 192 с.
9. Берк Л. Развитие ребенка / Л.Берк. – 6-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 1056 с.
10. Біла І. М. До вершин педагогічної майстерності / І. М. Біла // Дошкільне виховання. – 2010. – № 10. – С.3-5.
11. Біла І. М. Розвиток спостережливості дошкільника як передумова розвитку його творчої діяльності / І. М. Біла // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості: зб. наук. праць / за ред. В. О. Моляко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – С. 58-64.

- 12.Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей / Д. Б. Богоявленская. – М.: Академия, 2002. – 337 с.
- 13.Богуш А.М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах / Богуш А.М., Гавриш Н., Котик Т. – К., 2006. – 304 с.
- 14.Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років / А.М. Богуш. – К.: ВД «Слово», 2004. – 376 с.
- 15.Вачков И. В. Психология для малышей или сказка о самой «душевной» науке. / И. В. Вачков. – М., Педагогика-Пресс, 1996. – с. 61-62.
- 16.Веракса Н. Е., Веракса А. Н. Проектная деятельность дошкольников. Пособие для педагогов дошкольных учреждений / Н. Е. Веракса, А. Н. Веракса. – М.: Мозаика-Синтез, 2008. – 112 с.
- 17.Ветлугина Н. А. Теория и методика музыкального воспитания в детском саду: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Дошкольная педагогика и психология» / Н. А. Ветлугина, А. В. Кенеман. – М.: Просвещение, 1983. – 255 с. 6.
- 18.Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку / Укл. А.М. Богуш. — Одеса: Маяк, 1999. — 88 с.
- 19.Вітлугіна Н. Музичне виховання в дитячому садку. Київ. Вища школа. – 1978.
- 20.Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л. С. Выготский. – Санкт-Петербург : СОЮЗ, 1997. – 96 с.
- 21.Выготский Л.С. Собрание сочинений / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика, 2003. – 293 с.
- 22.Гавриш Н. Художнє слово і дитяче мовлення / Н. Гавриш. – Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2005. – 128 с.
- 23.Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко // – Київ : Либідь, 1997. – 376 с

24. Григорьева Г. Г. Развитие дошкольника в изобразительной деятельности. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – Москва : - 1999, – С. 146 – 211.
25. Грицюк Л.А. Театралізована діяльність дітей дошкільного віку / Л.А. Грицюк, М.І. Каратаєва. – 1998.
26. Д'яченко М. І. Короткий психологічний словник: Особистість, освіта, самоосвіта, професія / М. І. Дяченко, Л. А. Кандибович. – Мн .: Хелтон, 1998 – 399 с.
27. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М.: Педагогика, 1996. – 544 с.
28. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») www.kafedragum-artcollege.edukit.km.ua.
29. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огневюк, К.І. Волинець ; наук. кер. програмою : О. В. Проскура та ін. – 3-тє вид., допов. та доп. – Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 128 – 186.
30. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: Навчальний посібник / Т. В. Дуткевич. – Кам'янець-Подільський., 2006. – 320 с.
31. Дьяченко О. М. Воображение дошкольника / О. М. Дьяченко. – М.: Знание, 1986. – 144 с.
32. Жуковська Р.Й. Читання книг в дитячому садку / Р.Й. Жуковська. - К., 1992. – 104 с.
33. Запорожец А. В. Развитие воображения и деятельности / А. В. Запорожец // Вопросы психологии, 1996. – № 6. – С. 43 – 51.
34. Запорожец А. В. Развитие интеллектуальных способностей у детей 6-7 лет / А. В. Запорожец. – М.: Педагогика, 1996. – 288 с.
35. Запорожець О.В. Психологія сприйняття казки дитиною –дошкільником / О.В. Запорожець. – К.: Рад. школа, 1986. – 326 с.
36. Запрошуємо на виставу // Розкажіть онуку. – 2003. – № 21.

- 37.Заренок Г. Вистави для малят / Г. Заренок. – Тернопіль : Мандрівець, 2011.
- 38.Казкотерапія в роботі з дошкільниками. Авт-упор. Шик Л.А. – Х. : Вид. група «Основа», 2010.
- 39.Карасьова К., Піроженко Т. Світ дитячої гри. / К.Карасьова, Т.Піроженко Шкільний світ, 2010.- 127 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
- 40.Класифікація видів театралізованої діяльності // Дитячий садок. – 2003. – № 47.
- 41.Клименко В. В. Механізм творчості: чи можна його розвивати / В. В. Клименко. – К.: Шкільний світ, 2001. – 96 с.
- 42.Клименко В.В. Механізм творчості: чи можна його розвивати. – Київ, “Шкільний світ”, 2001. 96 с.
- 43.Комарова Т. С. Детское художественное творчество / Т. С. Комарова. – Москва : Мозаика – Синтез, 2005. – С. 34 – 78
- 44.Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посібник / наук. ред. О.Л. Кононко. – К. : Ред. ж-лу «Дошкільне виховання», 2003.
- 45.Конструктивна творчість дошкільників / уклад. Н. О. Творогова. – Харків : Вид. група «Основа», 2011. – С. 106 – 160. : іл. – (Серія «Творчому педагогу»).
- 46.Костюк Г.С. Навчально,виховний процес і психічний розвиток особистості / Упор. В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.Т.Губко, О.В. Проскура; Під ред. Л.М. Проколієнко. – К.: Радянська школа, 1989. – 608 с.
- 47.Кошелева А.Д. Емоційний розвиток дошкільнят / А.Д. Кошелева. – К., 2003. – 176 с.
- 48.Крутій К.Л. Розвиваємо у дитини мовлення, інтелект, здібності / К.Л. Крутій. – Запоріжжя: ТОВ «Ліпс» ЛТД, 1999. – 200 с.

49. Кудрявцев В. Ребенок-дошкольник: к диагностике творческих способностей / В. Кудрявцев, В. Синельников // Дошкольное воспитание. – 1995. – № 9. – С. 52–59.
50. Кузьмина Н.В. Фундаментальная акмеология как важнейший ресурс процесса повышения продуктивности образования // Проблемы освіти: збірник наукових праць. – Вип. 84. – Житомир-Київ, 2015. – С. 14-19.
51. Кульчицька О. І. Творчі здібності та особливості їх прояву в дитячому віці // Обдарована дитина. – 2000. – № 1. – С. 10-14.
52. Леви В.Л. Азбука здорового мислення. – М.: Метафора, 2004. – 736 с.
53. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев. – М.: Просвещение, 2005. – 105 с.
54. Лук А.Н. Психология творчества. – М.: Наука, 1978. – 127 с.
55. Лыкова И. А. Художественный труд в детском саду. Экопластика: аранжировки и скульптуры из природного материала / И. А. Лыкова. – Москва: Издательский дом «Карпуз», 2010. – 160 с.
56. Львова Ю.Л. Развивать дар творчества. – К.: Рад. школа, 1987. – 136 с.
57. Макаренко А. С. Педагогические сочинения в 8-ми томах / А. С. Макаренко. — Москва: Педагогика, 1983—1986. — Т. 5. – С. 236 - 274.
58. Максименко С.Д. Рефлексія проблем розвитку в психології // Психологія і суспільство. – 2001. – № 3. – С. 4–22.
59. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну: навч. посіб. / С. І. Матвієнко. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – С. 54 – 71.
60. Нікітін Б.П. Сходінки до творчості або розвиваючі ігри. – К.: Рад. шк., 1991. – С.5–12.
61. Новикова. И. В. Конструирование из природных материалов в детском саду. Детский сад: день за днем. В помощь воспитателям и родителям / И. В. Новикова; худож. Е. А. Афоничева. — Ярославль: Академия развития, 2009. — 96 с
62. Одаренность и возраст. Развитие творческого потенциала одаренных детей: Учеб. пособие / под ред. А. М. Матюшкина. – М.: Изд-во

- Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2004. – 192 с.
63. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Авт-упор. Бурова А.П. – Тернопіль: Мандрівець, 2010.
64. Парамонова Л. А. Теория и методика творческого конструирования в детском саду: Учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений \ Л. А. Парамонова. – Москва: Владос, 2002. – С. 56 – 162.
65. Пойа Д. Как решать задачу. Пер. с англ. М., 1961. 207 с.
66. Поніманська Т. І. Творчі ігри / Т. І. Поніманська // Дошкільна педагогіка. Київ, Академвидав, 2006. С. 326-354.
67. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» // О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко. – Тернопіль Видавництво «Мандрівець», 2012. – С. 48 – 89.
68. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / Наук. кер. О.Л. Кононко. – К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014.
69. Психологічний словник / [за ред. В. Войтко]. – К.: Вища школа., 1982. – 214 с. 3. Русова С. Вибрані педагогічні твори у 2-х кн. / Русова С. – К. : Либідь, 1997 – Кн. 1. – 1997. – 272 с
70. Роменець В.А. Історія психології ХХ століття. [Текст]: навч. посіб. — 2-ге вид., стер. / В. А. Роменець, І. П. Маноха. — К.: Либідь, 2003. — 989 с.
71. Рубінштейн С.Л. Вибрані філософсько-психологічні праці / С.Л. Рубінштейн. – К.: Освіта, 1997. – 127 с.
72. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори / С.Ф. Русова. - К.: Освіта, 1996. – 304с.
73. Русова С.Ф. Розвиток мови дитини // Вибрані твори. — К.: Освіта, 1996. - С. 113- 115. Федяевская В.М. Что и как читать и рассказывать детям. — М.: Учпедгиз, 1955. — 196 с.
74. Савенков А. И. Путь к одаренности: исследовательское поведение дошкольников / А. И. Савенков. – СПб.: Питер, 2004. – 272 с.

75. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Мілені, ум, 2006. – 344 с.
76. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: Монографія. – Х. – К.: Книжкове видавн. «Каравела», 1998. – 150 с.
77. Сковорода Г. С. Твори : в 2 т. / Г. С. Сковорода. – К. : ТОВ „Обереги”, 2005. – Т.1: Поезії. Байки. Трактати. Діалоги. – 2005. – 528 с.
78. Стрелкова Л.П. Роль гри-драматизації в розвитку емоцій у дошкільників [Електронний ресурс] / Л.П. Стрелкова. – 2010. – Режим доступу // <http://www.slovopedia.com/>
79. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Видавництво „Радянська школа”, 1976 – Т.2: Сто порад учителів. – 1976. – 670 с.
80. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур; за заг. ред. Г. В. Сухорукової. – 3-е вид., переробл. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2014. – С. 182 – 192. : іл.
81. Театр и театрализованные игры в детском саду // Дошкольное воспитание. – 2005. – № 1.
82. Театралізована діяльність дошкільників: програма та методика // Дитячий садок. – 2005. – № 38.
83. Тихєєва Є. Развитие речи детей / Тихєєва Є. – М.: Просвещение, 1967. – 216 с.
84. Тушева В.В. Формування творчої активності учнів молодших класів у процесі виконання завдань художньо-естетичної спрямованості (на матеріалі музичного мистецтва): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія і історія педагогіки» / В.В. Тушева. – К., 1997. – 18 с.
85. Ушакова У.С. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку / У.С. Ушакова. – К.: Вища школа, 1993.

86. Ушинський, К. Д. Твори: в 6 т. / К. Д. Ушинський. – К.: Рад. шк., 1954. – Т. 2: Педагогічні статті та матеріали до «Детского мира» та «Родного слова». – 1954. – 449с.
87. Фантазії вихователя: ігри-драматизації; театралізована діяльність // Дитячий садок. – 2004. – № 35-36.
88. Федяєва В. Л. Проблеми творчості в історії української педагогіки В. Л. Федяєва // Збірник наук.праць. Пед. науки. – Херсон: Айлайт, 2000. – Випуск 12. – С. 19-21.[Категорія:Наукові праці фахівців кафедри педагогіки початкової освіти та методик викладання природничо-математичних дисциплін Київського університету імені Бориса Грінченка].
89. Франко І. Я. Зібр. творів: в 50 т. / І. Я. Франко. – К. : Наук.думка, 1979. – Т. 20: Передмова до другого виданнязб. казок „Коли щезвірі говорили”. – 1979. – 574 с.
90. Фурмина, Л. С. Возможности творческих проявлений старших дошкольников в театрализованных играх / Л. С. Фурмина. - С .87-99
91. Чарівна сила мистецтва: театральна діяльність // Дитячий садок. – 2003. – № 47.Яковенко Л.В. Театралізовані казки / Л.В. Яковенко. – Х.: Вид. «Ранок», 2015.